

L'RSE pretén desenvolupar veritables empreses eficients que funcionin en un mercat lliure

Josep Maria Canyelles*

Un article de l'ideòleg Lorenzo B. de Quirós, membre del Consell Editorial de l'Economista, ha llançat un seguit de crítiques de fons a la Responsabilitat Social i als seus promotors., mostrant la manca de comprensió del que significa aquest enfocament de gestió i ancorant les seves reflexions en un paradigma antic i resclosit, més propi de la societat industrial del segle passat.

L'article és un pamflet amb afirmacions contundents que no són més que opinions elevades a la categoria de veritat absoluta: *L'RSC ha esdevingut un dels grans negocis del segle XXI al voltant de l'ombra dels qual floreix una cort de paràsits*. Fins i tot es refereix a la gran corporació com *un dels instruments de benestar i prosperitat més poderosos del món*, sense cap mena de matis o alertant dels riscos que també comporta.

Potser no caldria la polèmica perquè la seva vehemència desmereix aquells punts en què pugui haver-hi el fil d'una argumentació a posar damunt la taula i debatre. Però certament la seva actitud indica l'existència de persones que se senten acorralades per la preeminència del discurs de l'RSE i que contraataquen mirant de fer-se sentir amb arguments primaris i desconsideracions gratuïtes.

L'autor no mostra una gran comprensió de l'RSE quan acusa als seus promotors d'imposar què és el Bé i que és el Mal. L'RSE precisament ha permès superar models més estàtics com l'Ètica del Negoci o Business Ethics o els enfrontaments a blanc-o-negre entre empresa i ONG. L'empresa que opta per l'RSE és una organització dinàmica que sap integrar aquest enfocament de gestió com un procés de millora contínua i que sap convertir el diàleg amb els grups d'interès com una oportunitat per a desenvolupar coneixement i generar confiança, dos actius fonamentals en les organitzacions del s.XXI.

Mentre que l'empresa ha anat entenent la societat, l'RSE ha obligat també a algunes ONG i grups d'interès en general a superar models basats en l'enfrontament i les discrepàncies insalvables per abordar una millor comprensió del mercat. Aquest és un aprenentatge mutu que es basa en una plena acceptació del capitalisme com un model d'èxit si sap trobar el seu punt d'equilibri per a servir a tots els grups d'interès.

Avui, la defensa numantina d'un capitalisme al servei exclusivament de l'accionariat perd legitimitat i se'ns apareix com una rèmor del passat de qui està defensant més uns interessos corporatius que qui creu realment en un model de mercat lliure, eficient, productiu, creador i distribuïdor de riquesa i oportunitats.

Les paraules del Sr. Quirós mostren que creu en un capitalisme de l'època industrial, sense haver desenvolupat una posada al dia del que vol dir un mercat lliure i un model capitalista en una societat oberta, en la nova economia i sobretot en una economia del coneixement. No és possible gestionar el talent d'una organització del s.XXI amb un estil

d'indústria del XIX! És inconcebible que una empresa avançada pugui pensar que crearà valor a partir d'uns professionals gestionats sense bones pràctiques com la conciliació de la vida laboral i familiar, la flexibilitat laboral, l'equitat interna, la participació en beneficis, etc. Els bons professionals ja han après també que la gestió de la seva reputació professional és un actiu fonamental de la seva carrera de manera que les empreses mediocres i gestionades a l'antiga poden estar deixant escapar el millor talent.

Parlem també de l'eficiència. Ens preguntem si és eficient el fet que una empresa pugui obtenir els seus marges a partir de consumir uns actius pels que no paga el seu valor real: quan una empresa contamina perquè es vol estalviar el cost d'una inversió ambiental, o quan utilitza mà d'obra infantil al llarg de la seva cadena de proveïment, etc... En darrer terme això senzillament no és una empresa perquè no crea valor ni riquesa, senzillament obté el benefici a partir d'agafar-lo sense cost. Els qui vulgui defensar que això és el capitalisme no està fent cap favor a aquest model econòmic en el qual molts creiem des d'una major dignitat. Però no es tracta sols de dignitat sinó també d'eficiència perquè després és la societat per mitjà dels poders públics i altres iniciatives qui ha d'assumir el cost generat per les ineficiències d'algunes grans estructures organitzatives que es creuen que són empreses productives.

Tampoc seria propi d'una empresa socialment responsable la manca d'inversió en R+D, ja que aquesta empresa no estarà garantint la capacitat de crear riquesa en el futur i de mantenir i augmentar llocs de treball.

Algunes persones critiquen l'RSE després d'haver llegit un opuscle d'alguna ONG o d'algun sindicat i han elaborat un concepte d'RSE segons el qual és el camí que han descobert els anticapitalistes per sotmetre el capitalisme, sobrerregular el mercat i limitar la llibertat empresarial.

L'RSE és un enfocament de gestió netament empresarial, nascut del cor de les empreses més avançades i més ubicades en l'economia del coneixement, cosa que no és casual. Com tampoc ho és la correlació entre les empreses amb RSE i les empreses amb èxit, fins al punt que no sol haver-hi empreses mediocres amb RSE. Prenen aquest enfocament de gestió aquelles empreses que ja han interioritzat profundament el treball per la qualitat, que han desenvolupat l'excel·lència operativa i ara cerquen l'excel·lència social com una manera d'avançar vers un model d'empresa més sòlid, més orientat a una estratègia competitiva de futur que difícilment podrà ser viable si no sap guanyar la

confiança de tots els grups d'interès i mostrar que obté els beneficis de manera no solament legal sinó lícita, creant veritable riquesa, no fent veure que guanyen a partir de l'apropiació indeguda d'actius pels quals no compensen.

L'RSE no vol dir que una empresa hagi de fer més coses sinó que ha de fer les que fa de manera diferent. L'RSE, a banda de millorar els impactes corporatius en els grups d'interès, la societat i el planeta, té la gran virtut i interès empresarial de ser un gran facilitador de la gestió del canvi. L'empresa que vol gestionar el canvi, millorar el seu ADN corporatiu, promoure la implicació dels equips a la missió... Per a les empreses que en fan un ús integral i integrat, amb un compromís, un lideratge i un desenvolupament intel·ligent, l'RSE és el resort per a fer el salt cap a un nou model d'empresa. I si no és el resort és pel cap baix un element sine qua non.

Limitar-se a veure l'RSE com una pressió de les ONGs demostra miopia sobre què és una empresa avançada. Un exemple: lamento que un país d'empreses com és Catalunya hi hagi encara avui aquesta pàtina de crítica velada a l'empresariat, aquesta manca de reconeixement social de l'emprenedor, quan no càstig cultural... No diuen molt de nosaltres i no dibuixen un bon futur les enquestes segons les quals la majoria d'estudiants voldrien acabar sent funcionaris de l'administració pública. Per això, atorguem un gran valor a l'RSE, no solament pel que hem expressat sinó també perquè considerem que ha de ser un vector central en la dignificació de l'emprenedoria i la funció empresarial, a partir de mostrar que hi ha una gran

majoria d'empreses que creen riquesa amb un gran esforç i, cada vegada més, integrant uns models de responsabilitat davant la societat.

Per contra, tot allò que s'oculta sota la crítica de l'RSE, la defensa d'un model de grans corporacions no sotmeses a cap control ni públic ni social, que entenguin la seva llibertat d'empresa com una justificació de tots els mitjans, que no hagin de mostrar transparència amb ningú altre que els accionistes, i que sovint actuïn segons els interessos dels gestors més que no de tota la propietat diversa, fa un flac favor a la construcció d'un lliure mercat eficient, on les empreses creixin per la seva bona gestió i on creïn riquesa de manera sostenible amb respecte als grups d'interès i vetllant per un entorn saludable i ple de futur.

[Hi ha qui confon l'RSE amb les seves bones pràctiques](#) sense captar que l'RSE és un estil de gestió de l'empresa. També hi ha empreses que incorporen algunes bones pràctiques com una aplicació col·lateral i poc integrada al *core business*. De manera paral·lela hi ha qui veu l'RSE com una reivindicació externa al mercat, i com un llistat de coses a fer que ara la [ISO 26000](#) li imposarà, sense copsar que l'RSE forma part intrínseca de la nova manera de desplegar l'economia de mercat. En el model de l'economia del coneixement això ja s'havia fet prou evident, i ara després de valorar les causes de la crisi no es pot negar que l'RSE [ha de formar part essencial](#) d'un model econòmic orientat a crear valor de manera sostenible.

Aquest article es troba disponible a:
www.collaboratio.net/mm/File/ca/Art.imcanvelles_critics.pdf

* **Josep Maria Canyelles** jmcanvelles@collaboratio.net, promotor del *think tank* www.ResponsabilitatGlobal.com. Assessora empreses, governs i organitzacions. És assessor tècnic de la Cambra de Comerç de Barcelona. Col·labora amb l'Associació per a les Nacions Unides. Coordinador de la Comissió RS de l'Ass. Cat. Comptabilitat i Direcció www.accid.cat i col·labora amb diferents universitats. Promou **collaboratio**, iniciativa per als TSR